

Rätt till liv eller rätt till död?

»Vi måste börja prata om när det är rätt att döda«

Strax före jul drog debatten om dödshjälp igång i igen Sverige. Ungefär samtidigt dog min mormor. Hon var gammal, kroppsligt svag och livstrött. Så när lunginflammationen tillstöttes sattes alla mediciner ut och ett par dagar senare somnade hon in hemma på vårdboendet med adventsljustaken brinnande på köksbordet. Hon hade sagt att hon ville ha det så. Ingen sjukhusvård och inget onödigt livsuppehållande. Anhöriga och personal var överens. Just detta är ett exempel på ett ganska okomplicerat fall av redan tillåten passiv dödshjälp. Men om man istället för att bara sätta ut medicin hade gett en dödlig injektion så att döendet inte behövt ta flera dagar? Hade läget varit annorlunda då?

Under hösten har också abortdebatten äntligen blivit lite nyanserad med debattörer som Marcus Birro och Anna Ekelund som ifrågasatt den oproblematiserade synen på aborter utan att för den skull ifrågasätta den svenska abortlagstiftningen. Båda frågorna är djupt komplexa. Gränsen mellan liv och död är sällan så absolut som vi vill få den till. Skillnaden mellan passiv och aktiv dödshjälp är ibland hårfin liksom gränsen mellan foster som får aborteras och livsdugliga barn.

Ett grundantagande som sällan problematiseras varken när det gäller dödshjälp eller aborter är att det är fel att döda. Grovt förenklat skulle man kunna säga att de som är emot abort och dödshjälp ofta är det med argumentet att det är principiellt felaktigt att ta någon annans liv medan de som är för fri abort och rätten till dödshjälp får formulera argument utifrån principer om individens rätt till självbestämmande över sin kropp, inte utifrån rätten att avsluta någons liv. Här har vi alltså två goda men ibland sinsemellan oförenliga principer. Rätten till liv eller rätten till död? Människans okränkbara värde eller hennes okränkbara integritet? Båda sätten att resonera kan vara problematiska. Den som menar att människan inte ska leka Gud utan låta naturen ha sin gång bör fundera över hur många på ett ordinärt vårdboende som skulle överleva på "naturlig väg" utan medicinska insatser och huruvida det är mer att

leka Gud att abortera ett foster i vecka 8 än att rädda ett barn fött i vecka 25. Den som menar att människan i alla lägen har rätt att bestämma över sin egen kropp bör fundera över om det inte förutsätter en atomistisk syn på människan att se abort/eutanasi som enbart den enskildes angelägenhet.

Jag skulle inte vilja leva i ett samhälle där jag skulle tvingas att fullfölja en ofrivillig graviditet. Hamnar jag i en situation där jag inte längre är kapabel till något annat vill jag i alla fall kunna bestämma över min egen död. Därför välkomnar jag Statens medicinetiska råds förslag om utredning av läkarhjälp vid självvalt livslut. Detta innebär dock inte att jag skulle säga att jag är för vare sig abort eller dödshjälp. I den bästa av världar skulle alla barn vara önskade barn och livets slutskena präglas av värdighet och smärtlöshet men vi lever inte i den bästa av världar och eftersom vi inte gör det är alternativet – med en kriminalisering – mycket värre.

Allteftersom sjukvårdens möjligheter att rädda och uppehålla liv ökar aktualiseras också frågorna om man i alla lägen ska göra det. Hur länge är det rimligt att förlänga ett döende? Hur mycket kan den övre abortgränsen och den nedre gränsen för överlevnad utanför livmodern korsas varandra? Det är dags att börja prata om när det är rätt att avsluta liv, utan att fly från att det faktiskt är det det handlar om. Det borde vara möjligt att argumentera för att trots att rätten till liv är en viktig grundläggande värdering så kan det i vissa lägen vara försvarbart att avsluta liv. Även de bästa principer kan missbrukas och livet är alltid mer komplicerat än teorierna. Valet står inte alltid mellan ett moraliskt riktigt och ett oriktigt alternativ. Ibland måste man välja det minst dåliga.

ELIN ENGSTRÖM